
ORIENTERINGSSAK

Til:
Universitetsstyret

Møtedato:

Sak:

Bygging av Avdeling for komparativ medisin - MH 2

I 2018 tok UiT i bruk store deler av et nytt bygg for medisin og helsefag, MH2. Bygget gir plass til ca. 1000 studenter og 170 ansatte på campus Breivika i Tromsø.

Bygget skal også romme Avdeling for komparativ medisin (AKM), som er en kjernefasilitet ved Det helsevitenskapelige fakultet (Helsefak). AKM vil benyttes av 15 forskningsgrupper ved Helsefak, særlig innenfor medisinsk forskning på kreft, stamceller, nevrovitenskap, diabetes, smittsomme sykdommer, hjerte- og karsykdommer. AKM skal også benyttes av forskere fra andre fakultet ved UiT og av eksterne samarbeidspartnere som UNN, forskningsinstitutter og bioteknologifirma i Tromsø-regionen. AKM brukes også i ordinær undervisning, samt i etter- og videreutdanning (inkl. kurs som inngår i spesialistutdanningen av leger).

AKM – delen av MH2-prosjektet tilfredsstiller i dag ikke de funksjonelle eller kvalitetsmessige krav som var avtalt for prosjektet. Dette har medført at viktige arealer for forskning og undervisning fortsatt ca. 2 ½ år etter opprinnelig avtalt overlevering, ikke er ferdigstilt. De økonomiske konsekvensene, og ikke minst situasjonen for forskere og ansatte, er svært bekymringsfull

MH2 er finansiert over statsbudsjettet. I slike byggeprosesser har Statsbygg rollen som byggherre på vegne av staten med det totale ansvaret for prosjektgjennomføringen til og med overtakelse fra entreprenører, prøvedriftsfase og overlevering til UiT. Videre har Statsbygg, som kontraktspart overfor entreprenører og leverandører, ansvar for etterkontroll og reklamasjoner i garantitiden i inntil 5 år. Når UiT tar bygget i bruk, overtas samtidig fullt ansvar for drift av bygget.

Historikk

Statsbygg er byggherre og organiserer, planlegger og gjennomfører byggeprosjekter på vegne av staten. I 2002 fikk Statsbygg i oppdrag fra KD å igangsette prosjektering av «Nybygg for medisin og helsefag, trinn 2» (MH2). I dialogen underveis mellom Kunnskapsdepartementet(KD), Statsbygg og UiT ble prosjektet redusert og endret. Dels som følge av økonomiske årsaker, men også på grunn av endringer i tekniske forskrifter. Som en konsekvens av disse endringene var det behov for å starte prosessen på nytt og

30.oktober 2008 leverte Statsbygg «Forprosjekt for MH2 Universitetet og Høgskolen i Tromsø».

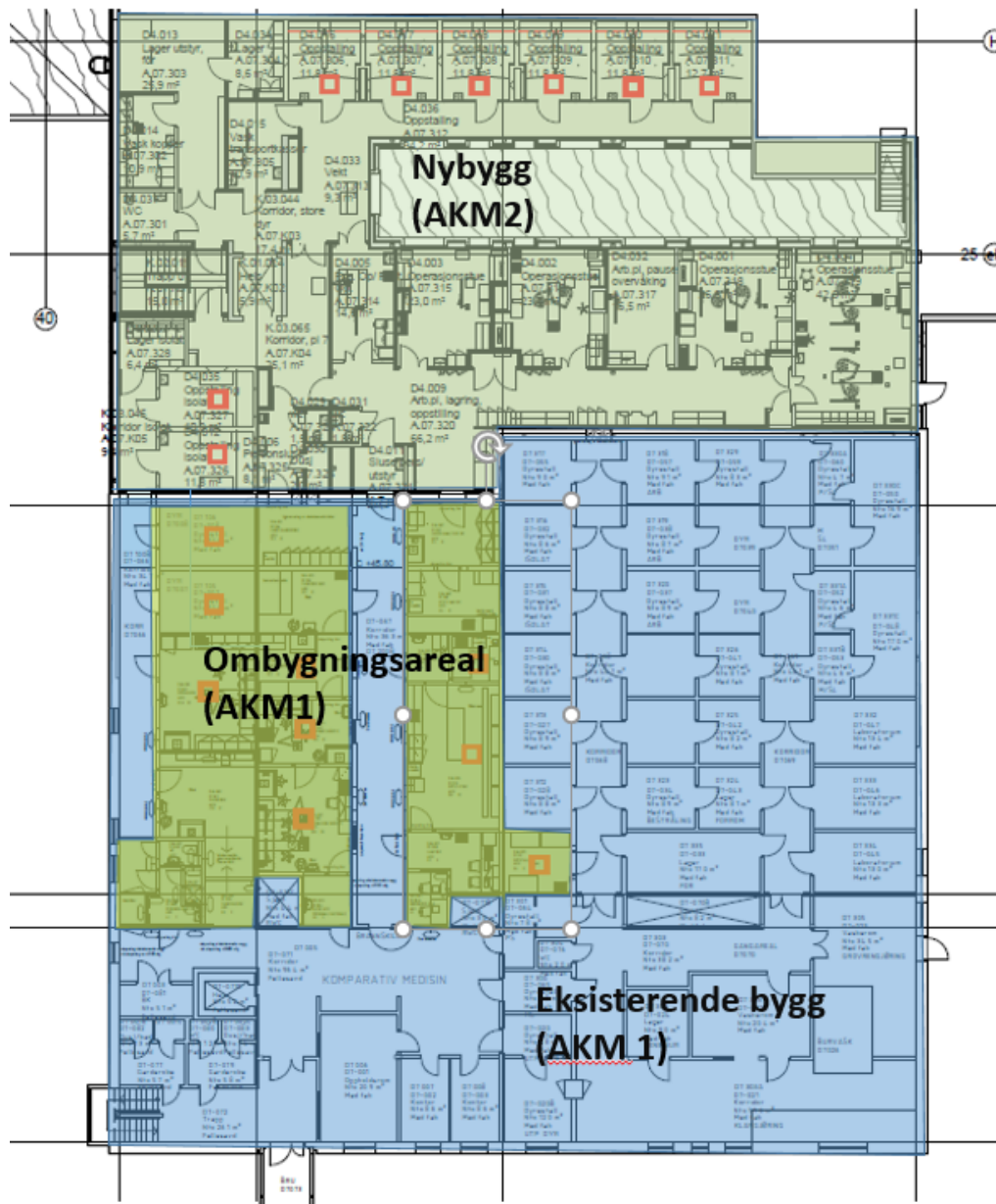
Forprosjektet inneholdt et Rom- og Funksjonsprogram (RFP) og tegninger som skulle bearbeides videre i detaljprosjektfasen. RFP er en detaljert oversikt over alle planlagte rom med tekniske spesifikasjoner og krav. Disse dokumentene er svært sentrale videre i prosessen. Dokumentene utarbeides av Statsbygg i samarbeid med UiT. I perioden juli til november 2008 ble prosjektmaterialet som besto av ca. 400 RFP-skjema gjennomgått og kommentert av UiT/ HIT. Materialet UiT mottok fra Statsbygg var mangelfullt og vanskeliggjorde en tilstrekkelig gjennomgang. UiT og Statsbygg ble våren 2009 enige om tegningsgrunnlag, datert 29.06.2009, men fortsatt med vesentlige mangler i RFP.

16. januar 2014 fikk Statsbygg oppdragsbrevet fra Kunnskapsdepartementet med styrings- og kostnadsrammen godkjent av FIN, Prop. 1S (2013-2014) og en startbevilgning 2014 på 50 mill. kroner. Forprosjektet måtte verifiseres og et justert forprosjekt ble presentert for UiT 13. juni 2014. For AKM fortsatte prosjekteringen frem til sommeren 2015.

AKM – arealer med teknisk oppmerksomhet

Arealene til AKM omfatter både et nybygg og en ombygning i eksisterende arealer. Det er i alle arealene særlig høye krav til kontrollert og fastsatt inneklima, strenge krav til hygiene grunnet arbeid med biologiske faktorer (herunder krav til overflater) og høye krav til stabilitet og driftssikkerhet. Kravene er fastsatt i lovverk og skal sikre god dyrevelferd og god kvalitet på forskning (standardiserte betingelser). Disse arealene skal være tilrettelagt for oppstalling og bruk av store dyr (gris), smågnagere som rotter og mus, og sebrafisk til biomedisinsk forskning. Arealene består av oppstillingsrom for dyr, forskningsarealer (herunder spesialiserte forsøksrom og operasjonsstuer) og støttefunksjoner (spesialvaskerom, sluser, gassdesinfeksjonsanlegg m.m.). Alle disse spesielle funksjonene stiller store krav til prosjektering av tekniske anlegg.

For AKM-funksjonene hadde Statsbygg i oppdrag å bygge nye arealer (AKM2) og å bygge om deler av eksisterende arealer (AKM1). På skissen under ser man en oversikt over de ulike arealene og hvordan de henger sammen.

Bygg- og brukerutstyr

Utenom selve bygningen skilles i det i byggesaker mellom **bygg- og brukerutstyr**.

Byggutstyr er utstyr som er fastmontert i bygget. Dette medfører at prosjektering, innkjøp og installasjon gjennomføres som en del av prosjektet og finansieres over byggeprosjektet og styres av byggherre (Statsbygg). Brukerutstyr er utstyr som brukerne (UiT) prosjekterer, finansierer og anskaffer selv.

En siste kategori utstyr er såkalt bygg- og installasjonspåvirkelig brukerutstyr/ spesialinnredning (BIP). Dette vil normalt kreve forsterkning eller spesielle hensyn ved inntransport/ teknisk tilknytning, og skal dermed inkluderes i prosjektering/ bygging. AKM utmerker seg spesielt med slikt utstyr. Oversikten over disse kategoriene oppsummeres normalt i en liste og skal synliggjøre ansvarsfordelingen mellom bygg- og brukerutstyr i et byggeprosjekt. Listen må normalt tilpasses hvert enkelt prosjekt og ansvarsforholdene tydeliggjøres. En slik liste med fordeling av ansvaret for anskaffelser ble ikke utarbeidet og hvor ansvaret skulle ligge, forble uavklart.

Anskaffelse av BIP kan av praktiske grunner utføres av byggherre (Statsbygg) for å sikre riktig prosjektering og koordinering av bygging. I slike tilfeller må det inngås en avtale

om brukertilskudd som dekker kostnadene for anbudsprosess og innkjøp. En slik avtale foreligger ikke.

Manglende funksjonalitet og forsinkelser

Forskningsarealer av typen AKM innebærer kompliserte byggeprosesser, som stiller store krav til prosjektering og utførelse. Byggherren legger ikke skjul på at det er brukt altfor lang tid på ferdigstillelse og muligheten for å ta bygget i bruk. Forsinkelsen, med alle de problemer dette medfører, er den største utfordringen og berører i sterk grad forskningen. For at AKM-arealene skal få godkjennelse av bl.a. Mattilsynet og Helsedirektoratet må det kunne dokumenteres stabile romklimakrav. Dette mangler fortsatt..

Det synes klart det ikke er én enkeltårsak som kan forklare den oppståtte forsinkelsen, men at flere årsaker har virket inn. Ut fra den gjennomgangen universitetsdirektøren har foretatt av saken, er de mest relevante forholdene:

Endring i ventilasjonskonseptet. Endringer i ventilasjonskonseptet gjort av Statsbygg underveis i prosessen har forårsaket store utfordringer med å oppfylle romklimakrav. Konsekvensen av disse endringene og tilpasninger i forlengelsen av dette, ble undervurdert av byggherren, slik UiT vurderer det. En rekke feil i klimastyringen av bygget er etter universitetsdirektørens oppfatning hovedårsaken til forsinkelsen og at bygget ennå ikke er tatt i bruk.

Mangler i prosjekteringsgrunnlaget. Prosjektet har hatt et langt livsløp med oppstart i 2002 til oppstartsbevilgning i 2014. Etter oppstartbevilgning til justert forprosjekt og oppstart detaljprosjektering gikk det i underkant av 6 måneder. Det forelå ikke et fullstendig rom- og funksjonsprogram ved oppstart av detaljprosjekteringen. Den korte tiden som ble brukt til detaljprosjektering førte til mangler i oppfyllelse av funksjonskrav i bygget, samt mangelfullt grunnlag for anskaffelse av komplisert utstyr. For komplekse arealer som AKM, har dette potensielt stor betydning.

Uklare forhold og roller i anskaffelsesprosessen, spesielt i bygg- og installasjonspåvirkelig brukerutstyr/ spesialinnredning (BIP). Det har vært manglende kommunikasjon mellom prosjektet (Statsbygg) og UiT vedrørende ansvarsforholdet. Dette medførte sviktende organisering av anskaffelser for utstyrsleveransen.

Intern tidsbruk i anskaffelsesprosessen (UiT) bidro til en viss grad til forsinkelser. Noe av dette berodde i sin tur på fremskaffelsen av det tekniske underlaget for byggpåvirkelig brukerutstyr som var nødvendig som underlag for anbudsutlysning, Avklaringer og levering av utstyr kom for sent.

Konsekvenser av utsatt oppstart- og prøvedrift i AKM – prosjektet

Statsbygg varslet opprinnelig at AKM måtte stenges helt i ett år fra november 2016, og videre at nybygg/ombygd AKM kunne overtas og tas i bruk i desember 2017. UiT gikk da ut fra at avdelingen skulle være klar til normal drift (herunder at kravene til standardiserte og driftssikre betingelser for forskningsaktiviteten var oppfylt). Grunnentreprisen medførte utfordringer for driften ved AKM (grunnet støy/vibrasjoner av sprengningsarbeid tett opptil AKM) og aktiviteten på AKM ble derfor nedskalert ved oppstart av grunnentreprisen våren 2015.

Uavhengig av forskyvning i oppstarts og ferdigstillelsesdato kan det se ut som om Statsbygg og UiT har hatt ulik oppfatning av innholdet i begrepet «ferdigstillelse av AKM-prosjektet». At prøvedriften av anlegget ikke var inkludert i perioden da AKM var nedstengt ble ikke kommunisert tydelig. I en prøvedriftsfase skal det bekreftes at kontraktens spesifikasjonskrav til ytelser, kvalitet, funksjonalitet, kapasitet og stabilitet i de tekniske bygningsinstallasjonene oppfylles. Prøvedriften skal også benyttes til å optimalisere systemene og overføre kompetanse til driftsorganisasjonen (UiT). Drift av AKM er ikke forenelig med prøvedrift på grunn av dyrevelferd og forskningskvalitet. I tillegg til disse forholdene er det en mengde feil og mangler som er påpekt som er av mindre avgjørende betydning, men som representerer reklamasjoner – og påfølgende opprettelser. Når bygget først blir tatt i bruk, er det ikke mulig å stenge for å gjøre reklamasjons- eller endringsarbeid uten store konsekvenser.

Helsefak har i samråd med universitetsdirektøren forsøkt å håndtere noen av de mest kritiske konsekvensene som nedstengingen har medført for ansatte og prosjekter som er avhengig av fasilitetene. Fakultetsstyret har vedtatt å forlenge midlertidige stillinger (i hovedsak stipendiater og postdoktorer) slik at prosjekter kan fullføres, og har finansiert hospitering og bruk av andre fasiliteter i inn- og utland for berørte forskningsgrupper. Så langt er anslaget at det vil brukes ca. 52 mill. på disse tiltakene. Når universitetsdirektøren har godkjent slike kostbare kompensasjonstiltak, er det fordi nedstengingen har rammet fagpersoner som ikke under noen omstendighet bærer ansvar for situasjonen som har oppstått. Det ligger derimot ikke til grunn en vurdering av at UiT er den som med rimelighet bør bære disse kostnadene alene. Universitetsdirektørens vurdering er snarere at Statsbygg bærer en vesentlig del av ansvaret for forsinkelsene, og at manglende kunnskapsoverføring fra byggherre i ulike faser av prosjekteringen har vært et grunnleggende problem i realiseringen av MH2 og AKM (se ovenfor).

I UiTs bygg som er oppført av Statsbygg er det dessverre ikke uvanlig at bygget ikke har tilstrekkelig kvalitet og funksjonalitet på overleveringstidspunktet. Det spesielle med AKM er at den manglende funksjonaliteten gjør ordinær drift umulig. Ifølge Statsbygg er all installasjonen av utstyr nå ferdig, og testing gjennomføres av leverandøren av utstyret. Det er imidlertid fortsatt store utfordringer knyttet til stabilitet i ventilasjonssystemene. Først når Statsbygg har dokumentert at anlegget er stabilt innenfor fastsatte krav, kan en søknad til myndighetene sendes for å godkjenne anlegget for forskning.

Videre oppfølging

Det mest akutte i dagens situasjon er å unngå ytterligere forsinkelser og å få til en raskest mulig åpning av AKM. UiT har ved en rekke anledninger de siste månedene bedt Statsbygg om å avklare når anlegget forventes stabilisert og klar for overlevering. Disse henvendelsene er ikke blitt besvart på en avklarende måte fra prosjektledelsens side og universitetsdirektøren er dessverre ikke overbevist om at Statsbygg har en realistisk plan for ferdigstillelse.

Statsbygg er i likhet med UiT en statlig aktør. Dette gjør at en rekke virkemidler som kan benyttes fra universitetets side i byggesaker der det oppstår manglende leveranser fra private entreprenører UiT selv har inngått avtaler med, ikke kan komme til anvendelse. Etter samråd med Kunnskapsdepartementet har universitetsdirektøren valgt å rette en formell henvendelse til Statsbyggs sentrale ledelse om saken.

Fordi det er stor fare for at det fortsatt vil ta tid før Statsbygg ferdigstiller AKM, vil universitetsdirektøren og Helsefak vurdere ytterligere kompensasjonstiltak overfor berørte fagpersoner og prosjekter.

Utover tiltak i den akutte situasjonen, er det etter universitetsdirektørens vurdering riktig å igangsette en ekstern revisjon av hele AKM-prosjektet, slik at de reelle faktorene i forsinkelsen kan bli vurdert av en uavhengig part. Dette vil være viktig både for å finne læringspunkter for fremtidige prosesser, men også for å tydeliggjøre ansvarsforholdet mellom Statsbygg som byggherre og universitetet som bruker med henblikk på de alvorlige følgene forsinkelsen har hatt for kjernevirksomheten ved UiT, og de betydelige ekstrakostnadene staten har pådratt seg i saken.

Jørgen Fossland
universitetsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur